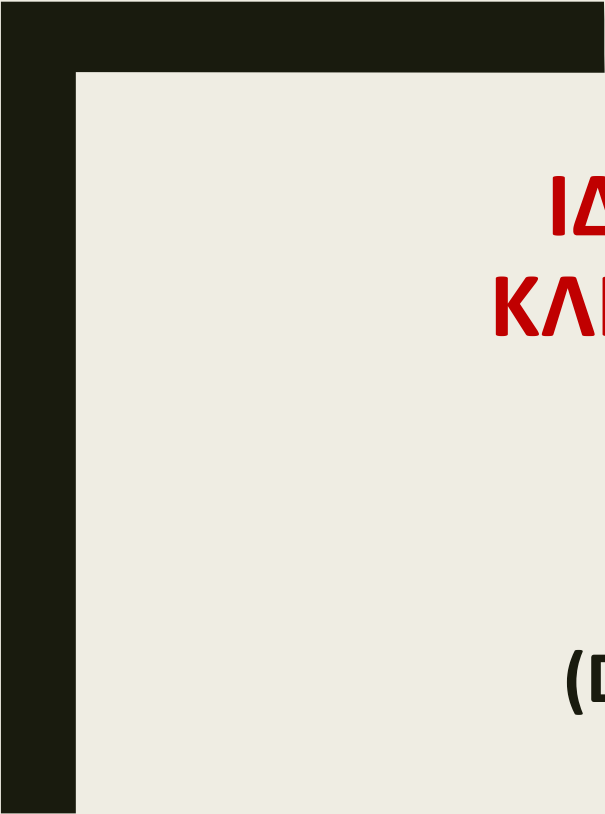

Διπλωματική Εργασία

Συγγραφέας

Ελβίρα Κουρσιουμπά (ΑΜ: 186682021)

Επιβλέπων: Δρ. Θεόδωρος Χίου

**ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑ
2019/790/ΕΕ**

(DSM): Συνθετική και Κριτική

Επισκόπηση

Πλαίσιο, σκοπός και στόχοι της εργασίας

- Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στη μελέτη και κριτική αξιολόγηση των άρθρων της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2019/790 τα οποία αφορούν τα **ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς** (βιβλιοθήκες, αρχεία, μουσεία).
- Εξετάζει κατά πόσο οι ρυθμίσεις που εισάγουν λειτουργούν **υπέρ ή κατά τους**.
- Διερευνά την προβληματική σχετικά με το **μέλλον** των ιδρυμάτων.

Μεθοδολογία

- Βιβλιογραφική επισκόπηση των **άρθρων** της Οδηγίας.
- Ανάλυση **αιτιολογικών σκέψεων** της Οδηγίας σχετικών με τα άρθρα που εξετάζονται
- Ανάλυση σχετικών με την Οδηγία **νομικών κειμένων**.
- Αντιπαραβολή του **υφιστάμενου πλαισίου** πνευματικής ιδιοκτησίας στην Ελλάδα με τις εισαγόμενες ρυθμίσεις της Οδηγίας.

Εισαγωγή

- Στο σύγχρονο ψηφιακό κόσμο, όπως αυτός διαμορφώνεται καθημερινά από τις **ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις**, το δίκαιο της Πνευματικής Ιδιοκτησίας δοκιμάζεται έντονα.
- Με δεδομένες τις τεχνολογικές προκλήσεις, η σχετική νομοθεσία πρέπει **να διασφαλιστεί**.

- Για τον λόγο αυτό την 17η Απριλίου 2019 τέθηκε σε ισχύ η Οδηγία 2019/790/ΕΕ, γνωστή και ως “Οδηγία DSM” για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά.

➤ Οι διατάξεις των άρθρων της Οδηγίας που αφορούν τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς σχετίζονται με:

- 1. Την εισαγωγή υποχρεωτικής εξαίρεσης για τον σκοπό διεξαγωγής κειμένων και δεδομένων για σκοπούς επιστημονικής έρευνας.**
- 2. Την εισαγωγή υποχρεωτικής εξαίρεσης για σκοπούς διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.**
- 3. Την πρόβλεψη μηχανισμών για έργα που είναι μη διαθέσιμα στο εμπόριο.**
- 4. Με το ζήτημα της αναπαραγωγής εικαστικών έργων που έχουν καταστεί κοινό κτήμα.**

**Εξαιρέσεις / Περιορισμοί και λοιποί
μηχανισμοί υπέρ των Ιδρυμάτων
Πολιτιστικής Κληρονομιάς εντός της
Οδηγίας 2019/790**

Εξόρυξη κειμένων και δεδομένων για σκοπούς επιστημονικής έρευνας (Άρθρο 3)

- Η υποχρεωτική εξαίρεση του άρθρου 3 επιτρέπει σε ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς να προβαίνουν σε εξαγωγές και αναπαραγωγές νομίμως προσβάσιμων έργων για τους σκοπούς της **επιστημονικής έρευνας εξόρυξη κειμένων και δεδομένων.**

- **Εξόρυξη κειμένων και δεδομένων:** Κάθε αυτοματοποιημένη αναλυτική τεχνική που αποσκοπεί στην υπολογιστική ανάλυση κειμένων ή δεδομένων σε ψηφιακή μορφή, με στόχο την παραγωγή πληροφοριών.

- Η υποχρεωτική εξαίρεση του άρθρου 3 της Οδηγίας 2019/790 για την επιστημονική έρευνα καλύπτει επίσης και τις περιπτώσεις συμπράξεων μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα για τη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας.

- Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης **δεν** θα πρέπει να προβλέψουν **αποζημίωση** των δικαιούχων σε σχέση με τις χρήσεις που εμπίπτουν στις εξαιρέσεις της εξόρυξης κειμένων και δεδομένων.

Γενική Εξαίρεση / Περιορισμός όσον αφορά την εξόρυξη κειμένων και δεδομένων (Άρθρο 4)

- Η εξαίρεση του άρθρο 4 της Οδηγίας 2019/790, επιτρέπει σε **όλους** τους φορείς, να προβαίνουν σε αναπαραγωγές και εξαγωγές νομίμως προσβάσιμων έργων για το σκοπό της εξόρυξης κειμένων και δεδομένων **ανεξαρτήτως σκοπού, ερευνητικού ή μη, ανεξαρτήτως εμπορικού ή μη χαρακτήρα.**

- Η εξαίρεση αυτή θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνο εφόσον οι δικαιούχοι **δεν έχουν παρακρατήσει τα δικαιώματα αναπαραγωγής και εξαγωγής για την εξόρυξη κειμένων και δεδομένων.**

Εξαίρεση για λόγους διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς (Άρθρο 6)

- Η υποχρεωτική εξαίρεση του άρθρου 6 της Οδηγίας 2019/790 επιτρέπει στα **ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς** να **αναπαράγουν έργα** που βρίσκονται **μόνιμα** στις συλλογές τους, με σκοπό τη **διατήρησή** τους σε περίπτωση φθοράς των αρχικών αποθεμάτων.

- Σύμφωνα με το άρθρο 22 του Νόμου 2121/1993, επιτρέπεται, **χωρίς την άδεια του δημιουργού** και χωρίς αμοιβή, **η αναπαραγωγή ενός πρόσθετου αντιτύπου** από μη κερδοσκοπικές βιβλιοθήκες ή αρχεία.
- Η αναπαραγωγή επιτρέπεται **μόνο** αν είναι **αδύνατη** η προμήθεια ενός τέτοιου αντιτύπου από την αγορά.
- Η **υποχρεωτική** εξαίρεση του άρθρο 6 της Οδηγίας 2019/790, επιτρέπει την αναπαραγωγή αντιτύπων από τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς **χωρίς** τους άνωθεν περιορισμούς.

- **Έργα Εκτός Εμπορίου (Out-of-Commerce Works):** Ένα έργο θεωρείται **μη διαθέσιμο στο εμπόριο** όταν **δεν** διατίθεται στο κοινό μέσω των συνηθισμένων εμπορικών διαύλων (π.χ. βιβλιοπωλεία).

Χρήση έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας μη διαθέσιμων στο εμπόριο από Ιδρύματα Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Άρθρα 8 έως 11)

- Τα άρθρα 8 έως 11 της Οδηγίας 2019/790, **περιγράφουν** δύο **μηχανισμούς αδειοδότησης** οι οποίοι δίνουν τη δυνατότητα στα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς να αναπαράγουν, για **μη εμπορικό σκοπό**, έργα που δεν είναι διαθέσιμα στο εμπόριο και που βρίσκονται **μόνιμα** στη συλλογή τους αποφεύγοντας την εκκαθάριση δικαιωμάτων.

- Προκειμένου να επιτραπεί στα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς να αναπαράγουν για **μη** εμπορικούς σκοπούς, έργα μη διαθέσιμα στο εμπόριο, που βρίσκονται μόνιμα στις συλλογές τους πρέπει να:
  - **α) γίνεται μνεία του ονόματος του δημιουργού**
  - **β) τα εν λόγω έργα να διατίθενται σε μη εμπορικούς ιστότοπους.**

- Όλοι οι δικαιούχοι των πνευματικών δικαιωμάτων επί των έργων που δεν είναι διαθέσιμα στο εμπόριο έχουν το δικαίωμα ανά πάσα στιγμή, να αποκλείσουν τα έργα τους από τους δύο αυτούς μηχανισμούς αδειοδότησης.

- Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνεννόηση με τους δικαιούχους και τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς, διασφαλίζουν ότι τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για να αδειοδοτηθεί ένα έργο εκτός εμπορίου, **δεν υπερβαίνουν** τα όρια του αναγκαίου και λογικού.
- Επιπρόσθετα μεριμνούν για τον **τακτικό διάλογο** μεταξύ όλων των δικαιούχων πνευματικών δικαιωμάτων, επί των έργων.

Ρύθμιση για τα έργα εικαστικών τεχνών που έχουν καταστεί κοινό κτήμα (Άρθρο 14)

- Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρο 14 της Οδηγίας 2019/790, προβλέπεται ότι, όταν **έχει λήξει** η διάρκεια προστασίας ενός **έργου εικαστικών τεχνών**, κάθε υλικό που προκύπτει **από πράξη αναπαραγωγής** του εν λόγω έργου **δεν υπόκειται σε δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας**.

- Εντούτοις, στο ψηφιακό περιβάλλον, η προστασία αυτών των αναπαραγωγών μέσω δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, **δεν συνάδει** με τη λήξη της προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων επί των έργων.

- Η διάταξη του άρθρο 14 της Οδηγίας 2019/790, θέτει ένα νομικό φραγμό στη **μονοπώληση** των **αναπαραγωγών** μη προστατευόμενων πλέον έργων **εικαστικού χαρακτήρα** που έχουν καταστεί κοινό πολιτιστικό κτήμα της ανθρωπότητας.

Κριτική αποτίμηση των προς ενσωμάτωση διατάξεων της

Οδηγίας 2019/790 υπό την οπτική των Ιδρυμάτων

Πολιτιστικής Κληρονομιάς

- Η Οδηγία 2019/790 αναμένεται να επηρεάσει **σημαντικά** το νομικό πλαίσιο λειτουργίας των ιδρυμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς, κατά τη μεταφορά της στην εσωτερική έννομη τάξη μέχρι τον Ιούνιο του 2021.
- Για την ενσωμάτωση της Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, ο νομοθέτης θα πρέπει να εξισορροπήσει **δικαιώματα** και **ελευθερίες** των **δικαιούχων** και των **χρηστών** στο πλαίσιο της ψηφιακής αγοράς.

Οι υποχρεωτικές εξαιρέσεις των άρθρων 3 και 4 της Οδηγίας

2019/790

- Με την διατήρηση αντιγράφων έργων από ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς, για επιστημονική έρευνα, για σκοπούς διενέργειας εξόρυξης κειμένων και δεδομένων, είναι **σημαντικό** να επιτευχθεί **δημόσια διαβούλευση** σε εθνικό επίπεδο με τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέλη, (δικαιούχοι πνευματικής ιδιοκτησίας, ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς).

Η υποχρεωτική εξαίρεση του άρθρου 6 της Οδηγίας 2019/790

- Με την διατήρηση αντιγράφων έργων από ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς, για σκοπούς διατήρησης, ο νομοθέτης θα πρέπει να **επανεξετάσει** τη διάταξη του άρθρου 22 του Νόμου 2121/1993, η οποία επιτρέπει την αναπαραγωγή πρόσθετου αντιτύπου από ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς, **υπό την προϋπόθεση όμως να είναι αδύνατη η προμήθεια ενός τέτοιου αντιτύπου από την αγορά.**
- Ο νομοθέτης θα πρέπει να μεριμνήσει να ερμηνεύσει ορθά και να ενσωματώσει το άρθρο 6 της Οδηγίας **χωρίς να θέτει επιμέρους διατυπώσεις/προϋποθέσεις.**

Η πρόβλεψη μηχανισμών για τα έργα που είναι μη διαθέσιμα στο εμπόριο

- Όσον αφορά τα άρθρα 8 έως 11 της Οδηγίας 2019/790, θα ήταν γόνιμο και εποικοδομητικό, να υπάρχει ένας τακτικός διάλογος με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη (δικαιούχοι πνευματικών δικαιωμάτων, ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς), για την **διασφάλιση** των δικαιωμάτων όλων των δικαιούχων, έτσι ώστε να **διευκολυνθεί** η διαδικασία απόκτησης των **απαραίτητων αδειών** εκμετάλλευσης από τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς, για να μπορούν να **διαδίδουν** στο κοινό, την κληρονομιά που διαθέτουν στις συλλογές τους.

Το ζήτημα της αναπαραγωγής εικαστικών έργων που έχουν καταστεί κοινό κτήμα

- Το άρθρο 14 της Οδηγίας 2019/790 που αφορά έργα των οποίων η διάρκεια προστασίας από πνευματικά δικαιώματα έχει **λήξει** και ανήκουν πλέον στο **Δημόσιο Τομέα**, εισάγει μία ρύθμιση που αναγνωρίζει την περιφρούρηση και προστασία του Δημοσίου Τομέα, -στον τομέα των εικαστικών τεχνών-, και **επιτυχημένα τάσσεται υπέρ των συμφερόντων των ιδρυμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς** για την προώθηση του πολιτισμού.

Το μέλλον των Ιδρυμάτων Πολιτιστικής Κληρονομιάς υπό το πρίσμα της Οδηγίας 2019/790

- Με την εφαρμογή των **υποχρεωτικών** εξαιρέσεων/περιορισμών και των λοιπών μηχανισμών υπέρ των Ιδρυμάτων Πολιτιστικής Κληρονομιάς, η πρόσβαση του κοινού σε έργα ή άλλα αντικείμενα προστασίας που αφορούν την έρευνα και την εκπαίδευση, σε έργα εκτός εμπορίου τα οποία λόγω της μη διαθεσιμότητάς τους περιορίζουν την πολιτιστική πολυμορφία, καθώς και σε έργα που ανήκουν πλέον στον Δημόσιο Τομέα (όσον αφορά τις εικαστικές τέχνες) θα καταστεί ευκολότερη με αποτέλεσμα να **ενισχυθεί** η λειτουργία των Ιδρυμάτων Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

- Η ενίσχυση των Ιδρυμάτων Πολιτιστικής Κληρονομιάς που αποτελούν τους **θεματοφύλακες** της πνευματικής ζωής της χώρας, με την **αύξηση** του αριθμού των επισκεπτών τους, θα αποτελούσε ένα σημαντικό πρώτο βήμα στην **σημερινή εποχή της οικονομικής κρίσης**, ώστε να μπορέσουν να ανακάμψουν από τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες με τις οποίες βρίσκονται αντιμέτωπα την τελευταία δεκαετία.

Σας Ευχαριστώ Πολύ! Ερωτήσεις.

